

Ivan Cankar

HIŠA MARIJE POMOČNICE

Založba Bird Publisher, 2011

Naslov izvirnika:
Hiša Marije pomočnice
Ivan Cankar

Ivan Cankar, 1907
Copyright © Bird Publisher, 2011

Založba:
Bird Publisher
DP, založništvo, d. o. o., Levčeva ulica 13, 1234 Mengeš
Telefon: +386 (1) 723 78 28
E-pošta: info@bird-publisher.com
www.bird-publisher.com
Urednik: Damjan Plut
Oblikovanje: Grafiza
PDF in e-knjiga narejena: junija 2011

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

821.163.6-311.2(0.034.2)

CANKAR, Ivan, 1876-1918
Hiša Marije pomočnice [Elektronski vir] / Ivan Cankar. - El.
knjiga. - Mengeš : Bird Publisher, 2011

Način dostopa (URL): <http://www.bird-publisher.com/>

ISBN 978-961-279-001-1 (pdf)
ISBN 978-961-279-002-8 (mobi)
ISBN 978-961-279-003-5 (ePUB)

257069824

Vse pravice pridržane. Nobenega dela te knjige ni dovoljeno reproducirati, prenašati ali uporabljati v izvirniku ali v prevodu v kakršni koli obliki in s katero koli tehniko, elektronsko, mehansko, s fotokopiranjem, snemanjem ali s katerim koli sistemom za shranjevanje, obdelavo in prenos podatkov brez pisnega dovoljenja založbe.

Ta e-knjiga je namenjena vaši osebni uporabi. Ni je dovoljeno prodajati naprej ali podariti drugim osebam.

Če bi želeli to e-knjigo podeliti z drugo osebo, prosimo kupite dodatni izvod te e-knjige vsaki osebi, kateri bi jo radi podarili.

Če berete to knjigo, a je niste kupili ali ni bila kupljena za vašo osebno uporabo, potem bi bilo dobro, da bi si kupili vaš lasten izvod te e-knjige. Zahvaljujemo se vam, ker upoštevate in spoštujete avtorsko delo vseh sodelujočih avtorjev in založbe.

Vsebina

Vsebina	5
I.....	6
II.....	12
III.....	18
IV	24
V.....	31
VI.....	38
VII.....	44
VIII.....	49
IX.....	54

I

Tiho so se zaprla velika železna vrata; v mračnem hodniku, na mrzlih stenah je zasijalo za hip jesensko sonce. Za steklenimi durmi, v sobi vratarice, je gorela rdeča luč z dolgim, mirnim plamenom; nad svetilko je bilo pribito na steni razpelo z golim, vse krvavim životom križanega Kristusa, ki še ni bil ganil glave in je gledal z velikimi mirnimi očmi. Malči je vztrepetala v materinem naročju in se je prekrizala.

Izza steklenih duri je stopila vratarica, mlada, šepava ženska. Nasmehnila se je, kakor se smehljajo v kloštrih, s hladnim, neveselim nasmehom.

»Hvaljen bodi Jezus Kristus! Pojdite gor, zmerom na levo, v drugo nadstropje in po hodniku; nad durmi je zapisano: Soba sv. Neže.«

Šli sta dalje; Malči je objemala mater okoli vratu in ji je slonela z životom na prsih. Hodniki so bili prazni, mračni, koraki so odmevali daleč naokoli, kakor da bi prihajali in odhajali nevidni ljudje. Visoka okna so bila temno poslikana, ali če sta postali, sta čuli tam zadaj glasove, vzdihujoče, stokajoče, kakor rožni venec v temni cerkvi, pozno v noč, pred polrazsvetljenim oltarjem. Stene so bile polne svetih podob; rdeče luči so gorele pred njimi; velo cvetje je viselo od okvirov. Malči je gledala te slike, njene oči so bile kakor pričarane nanje, bilo jo je groza in stiskala se je k materi. Na prvi podobi je bil naslikan sveti Štefan; nag je bil do pasu in je klečal, glavo je nagibal nazaj, oči so bile uprte v nebo, roke sklenjene na prsih; telo je bilo čisto belo, tako da se je svetilo iz temne podobe, kakor da bi bilo izdolbeno; dolgi krvavi curki so curljali od obraza, od ramen, po vsem telesu, po nežnih belih rokah; in obraz je bil tako miren, le ustnice kakor da bi se premikale. Neštevilno rdečih, silnih rok se je dvigalo zadaj, na desni, na levi, divji obrazi so prežali iz temnega ozadja; svetnik je klečal mirno na kupu okrvavljenega kamenja, oči njegove so bile, kakor da so bile ugledale tisto lepoto, ki so hrepenele po nji vse solzne. Okrvavljeno kamenje se je spremenilo v dišeče rdeče rože.

Na drugi podobi je bila devica, oblečena v dolgo belo haljo. Tudi njen obraz je bil čudovito miren. V rokah je držala velik srebrn krožnik in na krožniku so bile njene odrezane prsi, bele deviške prsi. Bele lilije so bile v njenih laseh in še bolj bel je bil njen obraz. Oči so bile uprte v nebo, uprte v oltar, na katerem je darovala svoje bele deviške prsi ... Za njo, v temnem ozadju, je prežalo dvoje divjih obrazov.

Šli sta dalje, hodniki so bili temni in samotni. Prišli sta mimo visokega okna, ki je bilo zagrnjeno samo na pol z belim zagrinjalom. Pred oknom je bila nizka klopca; mati je pokleknila, Malči je pogledala skozi okno v polmrak. Iz polmraka so se zasvetile najprej široke bele perutnice na glavi usmiljenke, ki je sedela prav blizu okna pred harmonijem. Glava je klonila, obraz je bil kakor iz marmorja, tudi ustnice so bile čisto bele, bolj bele kakor svetlo platno perutnic. Oči so bile polzaprte, mirne kakor ves obraz in kakor polmrak tam doli. Roka se je dotaknila tipke, in samotni glas, kakor iz daljne daljave, se je zazibal v zraku, padal je polagoma, izgubil se tja dol v temo. Iz teme se je svetlikala luč; visoko dol od stropa je visela na srebrnih verižicah srebrna svetilka, razsvetljevala je veliko podobo Matere božje, ki je segala od stropa do oltarja. Mati božja, v dolgem, sinjem, z zlatimi zvezdami posutem plašču, je stala na zemlji, bleščeča bela noga je gledala izpod zlato obrobljenega plašča. Noga pa je počivala na ploščati glavi velike zelene kače, ki se je vila okoli zemlje, objemala jo trikrat v strašnem in gnusnem kolobarju. Od

rok Matere božje, od vseh desetih prstov, so lili žarki milosti na zemljo. Ali bolj jasen kakor zvezde na plašču in kakor zlati rob in bolj kakor žarki milosti, ki so lili na zemljo, je bil obraz Matere božje. Malči je pogledala na velike, v nebo uprte, miru in ljubezni polne oči, na ustnice, resne in blage, na srebrno solzo, ki se je svetila čudovito na belih licih, in sladko ji je bilo, pritisnila je čelo na okno, Mati božja se je bližala, stopila je iz teme in čisto pred njo je bil milosti polni obraz ...

Vstali sta, Malči se je oklenila matere okoli vratu. Prišla je mimo ženska in Malči se je stresla od groze. Lica so bila vsa razjedena, kazalo se je živo meso, ustnic ni bilo več, ne nosa in jezik je lizal po golih čeljustih. Postala je, ozrla se je z mirnim pogledom – »Hvaljen bodi Jezus Kristus!« – in je šla dalje. Malči je trepetala, mraz ji je bilo; hodnik je bil neizmerno dolg, teman in samotni. Vodil je Bog vedi kam, v novo deželo, kjer ni nič sonca in nič človeških glasov, v neznano deželo, polno svetih in strahotnih čudes, šepetajočih molitev, belih mirnih obrazov, tako tujih, kakor da bi bili stopili dol iz nebes, izpred božjega trona ...

Odprle so se duri, iz postelje so se vzdignile glave, radovedne oči so se ozrle nanju.

Soba je bila velika, čisto bela. Dvoje oken je segalo od stropa do tal, zagrnjeni sta bili z belimi zastori, prijeten polmrak je bil v sobi. Ob stenah postelja ob postelji, štirinajst jih je bilo. Nad posteljami svete podobe, razpela, med okni slika debelega plešastega gospoda z rdečim ovrtnikom in zlatim križem na zlati verižici. Pod sliko božične jaslice, umetno sestavljene iz lesa in papirja – vse lepo in zelo resnično, hlev, sveta družina, pastirji, sveti trije kralji in naokoli zelena pokrajina, zadaj pa betlehemska mesto.

Stopila je k njima sestra Cecilija, mlada, rdečelična in vesela.

»Kako ti je ime?«

»Malči.«

Vzela jo je v naročje in jo je nesla k prazni postelji ob oknu.

»Tako, Malči, to je tvoja postelja, tvoje stanovanje.«

Mati je zajokala. Bila je že pri durih in se je vrnila, pokleknila je k nizki postelji in je jokala. Tudi Malči je imela vlažne oči, ali obraz ji je bil miren in ni se ozrla na mater; život jo je bolel od dolge poti, čutila je, da se odpira rana na nogi; tudi žejna je bila, ali ni si upala prositi vode. Sitno ji je bilo, da mati joka, sram jo je bilo, ker so gledali nanjo, ali tudi nji sami so silile solze v oči, dasi ni vedela zakaj in dasi ni marala jokati.

Mati je vstala, poljubila jo je na obraz; Malči je zasrbelo na licih od materinih solza, spreletelo jo je in vzdignila je roko, da bi se dotaknila materinega obraza, ki je bil gorak in ves moker. Videla je od blizu ta obraz in zdelo se ji je, kakor da ga še nikoli prej ni videla; širok je bil, rdeč in spačen od joka, oči so bile prestrašene, velike, motne od solza in ustnice so se tresle.

Sestra Cecilija je spremila mater do duri.

»Nikoli več ne pride od tod!« je rekla mati in je pogledala sestro s čudnimi, otroškimi, prosečimi očmi.

»Kakor je božja volja,« je odgovorila sestra Cecilija mirno. Duri so se zaprle in koraki so odhajali po mostovžu ...

Sestra se je vrnila, prinesla je kruha s surovim maslom in kozarec vina, mešanega z vodo.

»Pij in jej, Malči, nato se prooblečeš.«

Malči je popila vino, nato je slekla vso obleko do srajce in je oblekla rdeče karirano krilo, šito scela, kakor pri malih otrocih, in čez krilo modro progast predpasnik s pasom in naramnicami. Sedela je na postelji in je gledala po sobi. Samo še časih je smuknil k nji radoveden, hudomušen, skoro hudoben pogled, ali že so se bile navadile nanjo, spet se je oglasil smeh, krik, čvrljajoči, veseli glasovi so se podili vse križem.

Hipoma se je ozrl širok, rdeč, razposajen obraz naravnost v Malči.

»Pa ne misli, da boš imela vina, kadar se ti bo hotelo!«

Malči se je prestrašila. Tista, ki jo je ogovorila z rezkim glasom, je sedela na nizkem stolčku, z rokama se je opirala ob slonice, kakor jih imajo bogati fotelji; zibala je stolček od leve na desno, zelo močno in zelo hitro, ter se je tako pomikala naprej, ne da bi se dotaknila tal z bolnimi nogami, ki so tičale v težkih copatah. Bližala se je postelji in Malči se je bala, prijela se je za odejo z obema rokama in se je naslonila na vzglavnik.

»Kaj se me bojiš? Čakaj, odgriznem ti nos!«

Smeh je buknil po sobi.

»Pusti jo no, Lojzka!« se je oglasil od duri tenak, majhen glas, kakor da bi bila zaklicala prav nežna punčka iz cunj.

Od postelje, ki je stala tik duri, se je spustila tenka, tenčkена postavica; obraz je bil droben, majhne črne oči so mežikale, skuštrani lasje so zakrivali čelo, nosek je bil malo privihan.

»No, pusti jo, Lojzka!«

Spustila se je od postelje in Malči si je mislila: glej, zdaj bo padla! Samo po eni nogi se je bližala, druga, v veliki črni copati, je visela čudno sključena in je segala tenki zdravi nogi komaj do gležnja. In noga ni skakala, temveč drsala je tiho, čudovito hitro, sukala se na levo in na desno, život pa je bil miren, malo sključen – kakor da bi plaval majhen angel po sobi.

To je bila Rezika, tretja Rezika, zakaj bilo jih je še dvoje; služila je vsem, nosila jim je na posteljo kavo in juho in je pletla zjutraj lase neokretni Francki. Njen obraz je bil samo tedaj prepaden in bled, kadar so jo dražile: »Rezika, mati pride pote!« Tedaj se je skrila v kot in je gledala izza postelje s prestrašenimi očmi ...

Prišla je k postelji in se je naslonila s komolci na blazino.

»Kako ti je ime, ti?«

»Malči!«

Vse ostale so utihnile in so poslušale. Sedele so sredi sobe okrog nizke mize, vse pokrite s knjigami, podobami, pisanimi igrači, pletivom, nogavicami in ostanki kruha, kolača, olupki pomaranč in jabolk.

Od zadnje postelje, v mračnem kotu se je oglasil globok, zategnjen glas.

»Samo eno Malči smo šele imele. Pred tremi leti je umrla, tukaj je ležala poleg mene. Ponoči je umrla, kričala je ... oh ... Rezika, daj mi vode, ne morem tja z roko.«

Nekoliko se je vzdignila kuštrava glava iz blazine. Rumen obraz, nos kakor nož, oči žareče, črni lasje; iztegnila se je roka, koščena, tenka kakor klina. Pomočila je ustnice, glava je legla počasi na blazino in oči so se spet zatisnile.

Izpraševale so Malči, toda ni odgovarjala veliko; sedela je trdno pokonci, obrvi strnjene, oči pazljive, srepe, drobne pesti zakopane v odejo – kakor da bi gledala v oči trinajsterim sovražnikom ...

Mrak je legel, samo še visoko ob stropu so se svetili rdeči žarki. Sestra Cecilija je odprla duri.

»Večerja!«

Sklenile so se roke, rezek, kričeč glas se je vzdignil iz gruče in za njim so se oglasili mrmrajoči, zategnjeni glasovi. Obrazi so bili mirno, resni, bogve kam so gledale oči, tihe, široko odprte. Večerna molitev je bila hitro pri kraju – in kakor trenutna senca je izginil iz obrazov resni mir brez sledu, ustnice so se smejale prešerno, oči so gledale živahno in razposajeno.

Malči je držala v naročju skledico juhe.

»Ali je juha dobra?« jo je vprašala Lojzka in se je smejala z rdečimi, debelimi ustnicami, da so se svetili široko beli zamorski zobje.

»Dobra,« je odgovorila Malči in je srebala počasi, malo boječe, kakor ob tuji mizi.

Lojzka je dala svojo skledico Reziki in Rezika je izlila juho v posodo, kjer je bila umazana umivalna voda.

»Ti nedolžni otrok ti!« je vzdihnila Lojzka. »Če bi ji dali pomije, pa bi jih pila!«

Oglasila se je Tina, najstarejša, ki je imela že štirinajst let. Krepka je bila, obraz ji je bil zdrav in rdeč, nekoliko grob, oči so gledale resno, materinsko. Močne, mesnate roke so se opirale ob stol; hodila je drugače kakor Lojzka: zibala se je s stolom in z vsem životom naprej in nazaj, ne od desne na levo in opirala se je z eno nogo; tako je ropotala bolj ter se premikala bolj počasi. Noge so ji bile tenke, kakor noge dveletnega otroka, in so se skrivale pod krilom.

»Jej juho, Malči! Juha je dobra, samo Lojzka je hudobna ... Ti, še juhe ne boš imela; le glej!«

Obraz Lojzke je bil hipoma resen; pogledala je začudeno in je umolknila; sedela je tiho ob oknu, dokler niso prižgali luči; njene ustnice so bile polodprte, zlovoljne in otožne.

Prišla je sestra Cecilija in je prižgala plinsko luč, ki je visela od stropa. Žareča bela svetloba se je razlila po sobi.

Slačile so se in so se napravljale spat. Stoli so ropotali, časih je vzkriknilo – ponesrečilo se je kateri in padla je, ko se je sláčila; samo strah je bil, smejala se je sama in vse so se smejale. Postelje so šumele, govorjenje je polagoma utihnilo, smejala so se pritajeno, sunkoma, samo šepetale so še.

Sestra Cecilija je stala sredi sobe.

»Kje je Tončka? Tončka!«

Glave so se vzdignile v posteljah.

»Tončka!«

Ob oknu, skrita za zagrinjalom, je stala Tončka. S počasnimi, nerodnimi rokami je odgrnila zagrinjalo, prišla je, glavo sklonjeno, obe roke nalahno iztegnjene, obraz smehljač, miren, brez strahu. Oči, lepe, črne, so gledale nestalno, brezizrazno. Tončka je bila slepa.

»Kje si bila, Tončka?«

»Ob oknu, sestra Cecilija.«

Tončka je stala ob oknu uro za uro, kadar je bil lep večer, in je gledala z velikimi, brezizraznimi očmi, s smehljačim, mirnim obrazom. Vztrepetala so ji lica, kadar jo je pobožal sončni žarek.